

РІЗНОВИДИ СТЕНДАПІВ У НОВИННИХ ТЕЛЕСЮЖЕТАХ

Т. Г. Недбайло

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Основні форми спілкування в ефірі – монолог і діалог. Одним із видів монологічного мовлення є стендап або виступ журналіста в кадрі. Його вважають ефективним засобом передавання інформації для аудиторії, адже він перетворює медійника в активного комунікатора. Інформація під час стендапу набуває персоніфікованого характеру й допомагає глядачам краще сприйняти подію, відчувати ефект присутності на ній.

Термін «стендап» загалом походить від англійського слова «stand up», що в перекладі означає «стійка». До того ж стендап тлумачать як знятий на місці події крупний план репортера, що є візуальним свідченням його присутності там [3, с. 398]. Крім того, стендап – це «репортерський монолог в кадрі» та «розповідь кореспондента з місця події – у ході події чи під час її очікування» [5, с. 222].

Дослідник М. Стівенс вважає стендап різновидом репортажу: «У більшості відеосюжетів в один момент у кадрі з'являється репортер і розповідає про ситуацію, яка виникла. Ці репортажі перед камерою й називають стендапами відповідно до положення репортера, що стоїть перед камерою» [4, с. 332].

Варто зазначити, що стендапи почали застосовувати ще на радянському українському телебаченні. Тоді їх називали «В/К», що означає «в кадрі», і лише на початку 1990-их років монолог журналіста назвали запозиченим у західного телебачення словом «стендап» [2, с. 158]. Нині медійники переосмислили рекомендації щодо місця й ролі репортерського виступу в сюжеті. Раніше науковці вважали, що репортаж «як правило має закінчуватися представленням знімальної групи на загальному плані» [5, с. 301], а стендап має бути вагомою частиною матеріалу, його фіналом. Зараз же його застосовують і на початку, і в середині сюжету, моделюють комбінації всіх трьох варіантів [2, с. 159].

Використання стендапу передбачає дотримання певних норм. До основних зараховують: застосування монологу в доречних ситуаціях, оптимальна тривалість включення, побудова доцільних планів кадру, написання правильного тексту. Одним із ключових методів взаємодії журналіста з телеаудиторією є використання важливого структурно-змістового прийому – стендапу. Для того щоб монолог репортера в сюжеті виконував свою комунікативну мету, його наявність має бути виправданою.

Найбільш доречні ситуації для застосування репортерського монологу такі [3, с. 83]:

- кореспондент або редакція в цілому мають власний погляд на те, що відбувається, або якусь особливу інформацію, однак відсутній відеоряд для того, щоб її проілюструвати;
- для фіксації присутності журналіста;
- для викладу контексту події, її передісторії;
- для аналізу події або висловлення свого (редакційного, кореспондентського) прогнозу щодо майбутнього розвитку ситуації;
- для наочної демонстрації будь-якої дії.

Українські та зарубіжні медіадослідники виокремлюють два варіанти підготовки сюжету із застосуванням стендапу [4, с. 335]:

- 1) Монолог записаний до виходу матеріалу в ефір. Автор моніторить хід подій і за потреби корегує закадровий текст, не маючи змоги перезаписати стендап.

2) Монолог під час прямого включення. Тоді на місце події виїжджає прересувна телевізійна станція (ПТС), і журналіст записує монолог на фоні того, що відбувається.

Крім цього, стендапи диференціюють за іншими ознаками. До них зараховують: місце розташування в сюжеті, функційне призначення, спосіб запису, робота з різними мікрофонами; кількісний показник.

За місцем розташування в сюжеті науковці поділяють стендапи на початкові, середні («перехідні») та кінцеві («фінальні»). Матеріал може розпочинатися з монологу репортера, щоб відразу привернути увагу глядачів. Найчастіше їх використовують у сюжетах про економіку чи про політичні події, до яких складно створити вдалий відеоряд, або ж для кримінальних сюжетів, відео до яких немає. Здебільшого такий тип стендапу застосовують під час прямих включень, щоб продемонструвати, що репортер вже перебуває на місці події. Перехідний стендап використовують посередині сюжету. Його ще називають «містком», тому що він логічно поєднує частини матеріалу. Також переходи найкраще спрацьовують, коли потрібно щось по черзі продемонструвати. Найчастіше стендап подають у кінці сюжету. Тут репортер повинен використати ті ж прийоми, що й для відводок: наведення іншого факту, прогнозу, протилежної позиції, перефразування головної думки, підсумок фактів [4, с. 332].

Монолог журналіста в кадрі виконує певну функцію. Щодо цього аспекту стендапи поділяють на три групи [2, с. 158–159]:

1) Стендап-свідчення. Він увиразнює місце події та підкреслює безпосереднє перебування репортера тут, тобто підсилює ефект присутності. Крім того, журналіст може бути як демонстратор, експерт і т.п.

2) Стендап-неминучість. Застосовують тоді, коли іншого способу розповісти про подію в репортера немає. Наприклад, коли з об'єктивних причин він не може потрапити на місце форс-мажорної події. За таких умов йому краще безпосередньо переповісти, що відбувається за кадром.

3) Стендап-коментар. Дозволяє підкреслити особливий нюанс теми, зробити перехідний «місток» між кількома сюжетними лініями чи різними аспектами теми. У фіналі репортажу такий стендап може бути і як своєрідна візуальна «візитівка» журналіста.

За діями журналіста в кадрі стендапи поділяють на статичні й динамічні. У статичному стендапі репортер перебуває на сталому фоні того, про що розповідає, або на фоні подій, які відбуваються (змагання, мітинг, пожежа). Динамічний монолог у кадрі – це запис у русі. Журналіст йде, біжить або виконує будь-яку іншу дію, якщо вона виправдана сюжетом [1, с. 30].

Відповідно до виду застосованого стендапу працівник медіа може послуговуватися різними мікрофонами. Існує два методи роботи з мікрофоном під час монологічного виступу: класичний (репортер у руці тримає мікрофон) та новаторський (на одяг журналіста прикріплюють петличний мікрофон) [1, с. 54]. Кількість стендапів у сюжеті також може бути різною. Так, репортер може виступати в кадрі один або ж декілька разів [1, с. 55].

Дотримання певних вимог допоможе журналісту створити якісний стендап. Медійник має подбати про змістове наповнення й обрання доцільної локації для монолога в кадрі. У ньому не варто висвітлювати більше однієї теми, адже це буде порушувати композицію матеріалу. Також дуже важливо, щоб текст стендапу був структурованим, логічним і виконував певне функціональне призначення в сюжеті. Перебуваючи якомога ближче до місця події, журналісти мають подбати про власну безпеку.

Отже, стендап – це репортерський монолог в кадрі, який дозволяє глядачам переконатися в достовірності інформації. Монолог журналіста в кадрі передбачає дотримання певних норм: застосування виступу в доречних ситуаціях, оптимальна тривалість стендапу, побудова доцільних планів кадру; написання правильного тексту. Медійник зобов'язаний керуватися фаховими стандартами під час виступу в кадрі. Констатовано, що нині стендапи диференціюють за різними критеріями. За місцем розташування в сюжеті виокремлюють початковий, середній та фінальний стендапи. За функційним призначенням є стендап-коментар, стендап-свідчення, стендап-неминучість. Відповідно до способу запису визначають статичний та динамічний монолог журналіста в кадрі. Репортерський виступ у сюжеті можуть використовувати один або кілька разів. Акцентовано, що вибір певного стендапу залежить від мети сюжету, який створює працівник медіа.

Список використаної літератури:

1. Волощук О. М. Телестудія у школі. Практична тележурналістика й технології виробництва телепрограм: теоретично-практичний посібник / О. М. Волощук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://roippro.org.ua/upload/iblock/537/2-o.-voloshchuk-telestudiya-u-shkoli.pdf>
2. Головецький В. М. Трансформація стендапу на українському телебаченні // Теле- та радіожурналістика. – 2010. Вип. 9. Ч. 1. С. 157-163
3. Мащенко І. Г. Енциклопедія електронних мас-медіа: у 2 т. / І. Г. Мащенко Т. 2: Термінологічний словник основних понять і виразів. – Запоріжжя: Дике поле, 2006. – 511 с.
4. Мітчел С. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / Пер. з англ. Н. Єгоровець. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 407 с.
5. Цвик В. Л. Телевизионная журналистика: История, теория, практика: Учебное пособие / В. Л. Цвик. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 382 с.

Науковий керівник: канд. філол. н., доцент О. М. Цапок

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО СЮЖЕТУ

Ю. Ю. Олійник

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Підготовка телевізійного сюжету – складний і багатоетапний процес. Журналістові необхідно передовсім проаналізувати можливості отримання інформації, узгодити всі технічні моменти, скомпонувати потрібні коментарі та найяскравіші моменти події, максимально передати настрій героїв матеріалу. Починаючи працювати над телесюжетом, медійник повинен вибудувати логічний сценарний ланцюг.

Якість кожного сюжету залежить від роботи двох основних його авторів – репортера й оператора. Щоправда, відповідальність репортера за зміст вища, оскільки змістове дослідження теми робить саме він. Тележурналіст повинен грамотно ставити завдання оператору, щоб той якісно зняв картинку. Зрештою, чітка взаємодія репортера з оператором впливає на якість сюжету. Якщо медійник не розповів колезі, які об'єкти йому необхідно зняти, оператор їх не розкадрує. Тоді в сюжеті глядач побачить «шпалери», оскільки словами журналіст буде змушений розповідати про ці об'єкти, а належної картинки в нього не буде.

Особливості сюжету як жанру телевізійної журналістики досліджували Л. Геращенко [2], Г. Кузнецов [5], І. Куляс [4], О. Макаренко [4]. Серед сучасних студій варто виокремити праці М. Недопитанського «Технологія теленовин» [6] та Т. Федоріва «Випуск теленовин: головні інструменти верстки» [8]. В останній роботі схарактеризовано процес підготовки телевізійного сюжету.